Gemeente Amsterdam

Communicatieplan Pilot Lood in tuinen

Met deze pilot wil de gemeente voorkomen dat kinderen grond met lood aanraken. We volgen een nieuwe aanpak. Met een huisbezoek meten we het loodgehalte in de tuin. En we geven adviezen om het aanraken van vervuilde grond zoveel mogelijk te beperken. We toetsen of deze aanpak beter werkt dan algemene communicatie over de risico's van lood.

Inleiding

Vroeger wisten mensen niet dat lood gevaarlijk was. Afval met lood kwam in de grond terecht. Lood zit al eeuwenlang in de Amsterdamse grond en gaat niet vanzelf weg.
Lood kan negatieve gevolgen hebben voor het leervermogen van jonge kinderen tot 6 jaar.
Als ze bij het buitenspelen vieze vingers met aarde in hun mond steken, kunnen zij lood binnenkrijgen. De gemeente is ervoor verantwoordelijk dat kinderen in de stad zo min mogelijk grond aanraken die met lood is vervuild. De gemeente en de Amsterdammers kunnen zich hier samen voor inzetten.
We hebben de grond in bijna alle openbare speelveldjes, bij kinderdagverblijven en schooltuinen op lood onderzocht. En daar waar nodig de verontreiniging verwijderd.

Doelen pilot Lood in tuinen

- Toetsen of een wijkgerichte aanpak met huisbezoeken beter werkt dan algemene communicatie.
- We brengen ook de kosten van deze benadering in beeld.

- In de pilot meten we het effect van een huisbezoek en een risicocheck van een loodadviseur:
  - Hoe staat het met het bewustzijn van ouders van de risico's van lood in de bodem?
  - Zijn ouders geneigd om adviezen op te volgen om het risico te beperken?
- De evaluatie van de pilot geeft input aan de verdere invulling van het programma 'Aanpak loodverontreinigingen'.
- Uiteindelijk doelen we op bewustwording bij inwoners van Amsterdam, met name tuineigenaren, dat in de oude binnenstad, dorpskernen en lintbebouwing lood in de grond zit. Mensen moeten weten dat blootstelling aan lood gezondheidseffecten heeft voor jonge kinderen en dat deze blootstelling door eenvoudige maatregelen kan worden verminderd.

Uitgangspunten pilot

- Het oude centrum, de 19e -eeuwse wijken en de voormalige industriegebieden langs het IJ in Noord zijn vroeger opgehoogd met grond waar lood in zit.
- De pilot start in de Staatsliedenbuurt. De buurt is gebouwd op een negentiende-eeuws industriegebied. Volgens het Bodeminformatiesysteem komen in de wijk zeer hoge loodgehalten voor. De wijk is gebouwd in een typisch Amsterdamse bouwblokkenstijl met 4 woonlagen en binnentuinen. In de wijk wonen 13.000 mensen verdeeld over +/- 8.000 huishoudens. Er wonen 502 kinderen van 0-3 jaar en 817 kinderen van 4-14 jaar.
  Van de +/- 8.000 woningen zijn er 2.400 bewoond door eigenaren. Er zijn 3.700 corporatiewoningen en 1.900 woningen worden verhuurd door particulieren.
- We richten ons in de pilot alleen op huiseigenaren en particuliere verhuur en niet op de huurders van corporatiewoningen. Corporaties geven aan dat ze nu geen capaciteit hebben voor deze pilot. Ze zijn druk met de aanpak van de loden waterleidingen. We zijn hierover met ze in gesprek om te kijken wanneer ze wel kunnen meedoen.
- Voor de hele stad richt deze aanpak zich uiteindelijk op ca 80.000 tuinen met een gemiddelde oppervlakte van ca 50 m2 per tuin.
- De GGD, die veel ervaring heeft met communicatie over gezondheidsrisico's, verwacht niet dat met algemene middelen de bewustwording veel kan worden vergroot. Dat blijkt ook uit een onderzoek van het RIVM naar de effectiviteit van gebruiksadviezen. Praktijkervaring leert dat een persoonlijke en gerichte benadering beter werkt voor bewustwording bij.
- Wanneer tuineigenaren plannen hebben om hun tuin volledig te herinrichten of bijvoorbeeld de woning gaan renoveren (natuurlijk moment), willen wij hen stimuleren om de tuin te saneren.

Aanpak pilot

- We bieden bewoners per brief een gratis meting aan van het loodgehalte in hun tuin: een risicocheck. Een loodadviseur van de gemeente komt langs om bodemmonsters te nemen. De adviseur informeert de bewoners over mogelijke maatregelen als de loodgehalten te hoog zijn. De adviseur communiceert ook nadrukkelijk de gebruiksadviezen. Kinderen kunnen namelijk ook op andere plekken lood binnen krijgen.

- Met de pilot in de Staatsliedenbuurt willen we ervaring opdoen met de tuinenaanpak. We willen in minimaal 100 tuinen een risicocheck hebben uitgevoerd. Op basis van de pilot optimaliseren we de tuinenaanpak. De respons en handelingsbereidheid van de bewoners moet voldoende zijn om de aanpak uit te breiden over de hele stad.
- We gaan hiervoor ruim 600 woningen aanschrijven. Na drie maanden evalueren we de pilot. Op basis daarvan optimaliseren we de aanpak voor verdere inzet in de rest van Amsterdam.
- We sturen de brief in eerste instantie naar 20 adressen.
- We starten 6 mei 2021.
- Het is niet de bedoeling dat er grote onrust ontstaat door het bewuster maken van de bewoners. De onrust over lood en leidingen kan hierin wel een factor zijn.
- Omdat we kleinschalig beginnen, treden we niet actief naar buiten over de pilot.
- We zorgen wel dat relevante collega's binnen de gemeente zijn betrokken en dat we voorbereid zijn op vragen.

Kernverhaal

De gemeente wil voorkomen dat kinderen grond met lood erin aanraken. Lood kan negatieve gevolgen hebben voor het leervermogen van jonge kinderen tot 6 jaar. Als ze bij het buitenspelen vieze vingers met aarde in hun mond steken, kunnen zij lood binnenkrijgen. De gemeente en de Amsterdammers kunnen zich er samen voor inzetten dat dit niet gebeurt.

Wat kunnen bewoners zelf doen?
Amsterdammers, met of zonder tuin, kunnen zelf al veel doen:
- Kies voor gras, grind of houtsnippers op de bodem van uw tuin. Liever geen tegels, want dan zakt regenwater minder goed in de grond.
- Zorg voor een laag schone grond op plekken waar kinderen spelen.
- Of kies voor een zandbak met schoon wit zand.
- Laat uw kinderen hun handen wassen na het buiten spelen.
- Was ook zelf uw handen na het tuinieren in eigen tuin en vóór het eten.
- Kweek groente, fruit en kruiden in plantenbakken met schone teelaarde.
- Was zelfgekweekte groenten en fruit heel goed.
- Zorg dat er geen grond in uw huis komt of stofzuig het weg.

Wat doet de gemeente?
De gemeente start een proef. We bieden mensen met een tuin aan om het loodgehalte in hun tuin te meten. We willen hen persoonlijk adviseren. Hoe zorgen zij ervoor dat zij en hun kinderen zo min mogelijk lood binnen krijgen? Met de proef testen we of dit goed werkt.
Uiteindelijk willen we met deze aanpak de geschatte 80.000 bewoners bereiken met een tuin in een gebied waar we verhoogde loodconcentraties verwachten. We hebben de grond in bijna alle openbare speelveldjes, bij kinderdagverblijven en schooltuinen op lood onderzocht. En daar waar nodig de verontreiniging verwijderd.

Hoe komt lood in de grond?
Vroeger wisten mensen niet dat lood gevaarlijk was. Afval met lood kwam in de grond terecht. Lood zit al eeuwenlang in de Amsterdamse grond en gaat niet vanzelf weg. Om de hoeveelheid lood in het milieu te verkleinen, zijn er verschillende maatregelen genomen. Zo is lood uit benzine en verf gehaald en zijn op plekken loden waterleidingen vervangen.

Communicatiemiddelen

Wat	**Doelgroep**	**Wie**
Update amsterdam.nl/loodingrond	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie
Folder	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie
Bewonersbrief	Huiseigenaren / bewoners Staatsliedenbuurt	Bodem
Inloopspreekuur	Huiseigenaren / bewoners Staatsliedenbuurt	Bodem
Meting en adviesgesprek met kleurenkaart	Huiseigenaren / bewoners Staatsliedenbuurt	Bodem
Brief met uitslag meting en advies op maat	Huiseigenaren / bewoners Staatsliedenbuurt	Bodem
Persbericht (ook voor lokale media Staatsliedenbuurt)	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie
Artikel in krant van Amsterdam	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie
Digitale nieuwsbrief stadsdeel West	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie
Facebook en Twitter stadsdeel West	Inwoners gemeente Amsterdam	Communicatie

Budget

De pilot wordt gefinancierd uit de reserve Bodemsanering en Nazorg, waarbinnen in totaal
€ 3,5 miljoen voor diffuus lood is gereserveerd. Voorlopig wordt voor de aanpak van lood in
tuinen in de hele historische stad een budget van € 500.000 per jaar gereserveerd. Met een
looptijd van 4 jaar komt het totale budget daarmee op € 2 miljoen van de beschikbare €3,5
miljoen.
Mogelijke kostenposten voor communicatie:

- Folder
- Foto’s voor communicatiemiddelen zoals folder en website
- Kleurenkaart lood in bodem
- Bewonersbrieven
- Online informatieavond

Secundaire doelgroep

Extern

- Woningcorporaties (AFWC)
- Media
- Omgevingsdienst: 5.1, 2, e
- VvE's
- Bureau binnentuinen
- Huisartsen
- Volkstuinverenigingen
- Waternet rainproof
- Woon
- OKT
- Belangenorganisaties
- Buurttuinen /Hoveniers/aannemers
- RIVM (i.v.m. effectiviteit gebruiksadviezen)
- Kadaster

Intern

- Bestuur en communicatie stadsdeel West
- Wethouder: 5.1, 2, e 5.1, 2, e
- Persvoorlichter Ruimte en Economie: 5.1, 2, e
- G&O
- Gebiedsteam West: 5.1, 2, e 5.1, 2, e
- Afdeling bodem gemeente Amsterdam
- Raadsleden
- 14020
- Directie Wonen
- GGD: 5.1, 2, e , 5.1, 2, e 5.1, 2, e
- Ruimte en Duurzaamheid
- OIS

Bijlage 1: vragen en antwoorden

Bijlage 1. Vragen en antwoorden

1. Waarom hoor ik dit nu pas, mijn kind is net 7.
   Antwoord: Het is pas sinds 2015 bekend dat lood schadelijker is dan gedacht. Er zijn de afgelopen jaren steeds meer onderzoeken naar gedaan.

2. Wat doet de gemeente als mijn tuin verontreinigd is?
   Antwoord: De gemeente geeft advies hoe u met een eventuele verontreiniging om moet gaan en hoe u risico's kunt wegnemen.

3. Waarom moet ik de tuin saneren en de kosten hiervoor betalen?
   Antwoord: Saneren is niet verplicht. De gemeente heeft wel een subsidieregeling. Als u eigenaar bent heeft u daar een eigen verantwoordelijkheid in.

4. Is de risicocheck verplicht?
   Antwoord: Nee die is niet verplicht. Maar bij de verkoop van de woning moet de huidige eigenaar de nieuwe eigenaar wel wijzen op de verontreiniging.

5. Ik huur de woning en ik krijg geen toestemming van de eigenaar om een risicocheck te laten uitvoeren. Wat nu?
   Antwoord: Vanuit G&O wordt gezegd dat er geen toestemming nodig is.

6. Wordt mijn huis minder waard?
   Antwoord: U heeft wel een verantwoordelijkheid naar de volgende bewoner.

7. Ik verbouw groenten in de tuin, kan dat kwaad?
   Antwoord: We adviseren om geen groente te eten uit de tuin als er een schadelijke verontreiniging wordt gemeten. Daarom raden we aan om een risicocheck te doen. Mocht dan blijken dat het loodgehalte te hoog is, kunt u maatregelen treffen zodat u veilig groenten en fruit kunt verbouwen. Een voorbeeld voor een simpele maatregel is om uw groente en fruit te verbouwen in moestuinbakken met schone grond.

8. Mijn kinderen hebben vroeger heel veel gespeeld in de tuin krijgen ze nou kanker?
   Antwoord: Het is lastig om aan te geven hoeveel lood uw kind precies heeft binnengekregen. Dat hangt van de hoeveelheid lood in de tuin en hoe vaak uw kind daarmee in contact is geweest. Wanneer 5.1, 2, e kinderen te veel lood binnenkrijgen, kan dit leiden tot een iets lagere intelligentie. Er zijn veel meer factoren die bepalen hoe intelligent een kind wordt. Het is niet mogelijk om voor elk kind te achterhalen of het lood een effect op de intelligentie heeft gehad. Lood kan tientallen jaren in het lichaam aanwezig blijven. Dit komt doordat lood wordt opgeslagen

in de botten en hier ook weer uit kan vrijkomen. Blootstelling aan lood op kinderleeftijd kan daarom ook een hoger loodgehalte in het bloed op volwassen leeftijd tot gevolg hebben. Dit zou kunnen leiden tot een hogere bloeddruk of een grotere kans op het ontwikkelen van nierziekten.

9. Ik heb gehoord dat ik mijn tuin niet mag dicht tegelen hoe zit dat?
Antwoord: Neem eens een kijkje op de site van rainproof wat er is te doen.

10. Word ik ziek van de met lood verontreinigde grond?
Antwoord: Volwassenen hebben hier minder gezondheidsrisico's van dan kleine kinderen

11. Mijn kleinkinderen komen af en toe op bezoek, moet ik mij zorgen maken?
Antwoord: Het risico ontstaat bij langdurig en veelvuldig contact

12. Mijn huurbaas wil de grond niet saneren, kan ik hem verplichten?
Antwoord: Uitzoeken bij de juristen en AFWC

13. Zijn er subsidies vanuit de gemeente die ik hiervoor kan gebruiken?
Antwoord: Ja, de gemeente heeft een subsidieregeling die u op de website kunt vinden. https://www.amsterdam.nl/veelgevraagd/?productid=%7B57C96368-6DBE-4736-97C4-89D6F6687EDB%7D (of amsterdam.nl zoekterm subsidie bodemsanering)

15. Als ik de gebruiksadviezen opvolg, hoef ik dan niets mee te doen?
Antwoord: Als u kinderen heeft en die komen niet met verontreinigde grond in aanraking, dan is er weinig risico. U moet dit wel aan een eventuele nieuwe bewoner doorgeven

16. Bestaat de kans ook dat ik loden waterleidingen heb?
Antwoord: Als uw huis van voor 1960 is dan is dat mogelijk. Kijk voor meer informatie op www.amsterdam.nl/lodenleidingen

18. Wordt er ook nog op andere stoffen getest? Zoals bv op asbest?
Antwoord: Er wordt alleen op lood onderzocht omdat lood de meest voorkomende en riskante soort verontreiniging is. Als u zich ongerust maakt over andere verontreiniging kunt u zelf een onderzoek laten doen.

19. Waarom worden de meetgegevens openbaar gemaakt?
Antwoord: Bij de overheid bekende milieugegevens zijn openbare gegevens en daardoor zijn wij verplicht om deze openbaar te maken. ~~en die worden door de~~ De omgevingsdienst zet deze gegevens in het informatiesysteem~~. gezet.~~

20. Ik heb geen kinderen, loop ik nu toch gevaar? ik woon hier al jaren.

Antwoord: Bij de verontreiniging die we in Amsterdam tegenkomen zijn er nauwelijks risico's voor volwassenen. Dat geldt ook voor het consumeren van groente en fruit uit eigen tuin. Toch is het goed om de gebruiksadviezen op te volgen.

21. Mijn hond/kat graaft in de tuin, kan dat kwaad voor hem?
Antwoord: Er is geen direct gevaar, maar op 5.1 5.1, 2, e termijn kan lood ook slecht zijn voor de gezondheid van uw huisdier. Zorg daarom dat honden niet kunnen graven in de tuin, of maak een hoekje met schone grond waar gegraven mag worden. Ook kunnen huisdieren met vieze poten de vervuilde grond uw huis inlopen, zeker als ze graven in de vervuilde grond. Maak daarom zoveel mogelijk de poten en eventueel de vacht van uw hond schoon voordat die het huis binnenkomt. Met een hond of kat die gebruikmaakt van de tuin is het extra belangrijk om de gebruiksadviezen goed op te volgen.

Bijlage 2: Risico’s

De volgende mogelijke knelpunten en risico’s zijn in beeld:

1. We kunnen niet inschatten hoeveel belangstelling er is vanuit bewoners. De pilot is bedoeld om na te gaan hoe we mensen kunnen bereiken, maar er is geen garantie dat we voldoende aandacht krijgen. Het is natuurlijk ook niet uit te sluiten dat het storm loopt. In dat geval moeten we vertragen of het project aanpassen en meer capaciteit en budget aanvragen. Dit risico kunnen we deels afdekken met een online afsprakensysteem, waardoor we het aantal afspraken meteen beter kunnen verdelen.
2. Het bedrag dat beschikbaar is om mensen substantieel te ondersteunen om tuinsanering uit te voeren, is zeer beperkt ten opzichte van het aantal verontreinigde tuinen. Met het budget kan ca 1% van de tuinen worden gesaneerd. De verwachting is dat de belangstelling om te saneren ook beperkt is zodat de meeste aanvragen toch toegekend kunnen worden.
3. Het project richt zich niet op bewoners die een huis huren van woningcorporaties. Hiertoe is besloten na overleg met de AFWC. Het AFWC heeft aangeven dat zij nu geen tijd/financiële middelen hebben om aan deze pilot mee te werken. Dat betekent dat deze huurders geen brief krijgen met een uitnodiging voor een risicocheck. Indien deze huurders via via te horen krijgen van deze pilot en ook een risicocheck willen, is dat wel mogelijk. Dat weigeren we niet.
4. We hebben nog geen aanpak van moestuinen en volkstuinen vastgesteld. Ca 10 jaar geleden is er wel uitgebreid aandacht geweest voor tuincomplexen, maar daarbij zijn wel de oude loodnormen aangehouden. Het voorstel is om op een later moment voor moes- en volkstuinen tot een vergelijkbare aanpak te komen als voor de tuinen.

In reactie op de verhoogde aandacht voor lood zullen Amsterdammers beter willen weten wat de risico’s precies zijn en welk handelingsperspectief zij hebben. Dat perspectief is beperkt, gezien de capaciteit om te testen, het beschikbare budget voor bodemsanering en het feit dat je als bewoner alsnog veel zelf moet doen, zoals na de het onderzoek door de loodconsulent je tuin aanpassen of, in het ergste geval, saneren. Bij een grote toeloop is het perspectief beperkt en onvoldoende, met een afbreukrisico voor de gemeente (gemeente onvoldoende voorbereid).